

SECȚIUNEA nr. 4. ȘTIINȚE JURIDICE ȘI SOCIALE

Atelierul nr. 1. ȘTIINȚE JURIDICE

CZU 343.13:343.3/7

PARTICULARITĂȚI ALE ACȚIUNILOR DE URMĂRIRE PENALĂ ÎN CAZUL INFRAȚIUNILOR COMISE DE GRUPELE CRIMINALE ORGANIZATE

Vitalie RUSU, dr., conf. univ.,
Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Vitalie JITARIUC, dr., lect. univ.,
Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Abstract: *A considerable part of the crimes committed today (in particular, in the sphere of banking, commerce, finance, etc.) are committed by well-organized criminal groups. The criminal activity of organized criminal groups is encountered, in the practice of law enforcement bodies and in specialized doctrinal sources, under the name of "organized crime". Criminological and criminalistic researches show us that organized criminality in the Republic of Moldova, but also in other states, register a new qualitative level of professional group crime, with its specific features. These, however, unfortunately, are still not properly studied by the science of forensics; they are not reflected in the texts of recommendations on the methodology of investigating crimes committed by organized criminal groups. Meanwhile, without taking into account the forensic characteristics of organized criminal groups and, in particular, the particularities of their criminal activity, the application of existing methodologies for investigating crimes committed by organized criminal groups is not always effective. However, at the moment, in the process of investigating crimes committed by organized criminal groups, the representatives of the law enforcement bodies are faced, most often, with tactical-methodological difficulties.*

Keywords: *crime, investigation, organized criminal group, criminal organization, criminal association, prosecuting agency, indictment, suspect, accused, hearing, investigation at the scene, confrontation, presentation for recognizance, search.*

Ca urmare a transformărilor geopolitice, economice și sociale ce au marcat sfârșitul secolului al XX-lea, organizațiile criminale și-au extins aria de cuprindere și sfera de activitate, de la nivel național la cel transnațional. Nu există un model unic de organizație transnațională, acestea variind ca forme, norme de conduită, experiență, specializare în activitatea infracțională, arie de operare, tactici și mecanisme de apărare, ceea ce face ca lupta de prevenire și combatere să fie extrem de complexă [11, p. 661].

La baza criminalității organizate stau schimbările negative care au avut loc în viața politică și economică a țării, grație cărora a devenit posibil ca anumite cercuri de persoane, în mod ilegal, să obțină venituri și supraventuri. Acest fenomen social prezintă un pericol grav, atât pentru stat, cât și pentru cetățeni. Uneori, el exercită o influență puternică asupra vieții sociale, politice și economice. Este stabilit deja că, la etapa actuală, infractorii organizați nu se limitează să folosească, pur și simplu, condițiile favorabile pentru a săvârși infracțiuni. Ei înlătură în mod fraudulos toate obstacolele care le stau în cale, sacrificând chiar și unele persoane și organizându-și astfel, în mod programat, mediul social pentru săvârșirea infracțiunea sau pentru atingerea altor scopuri.

Participanții la criminalitatea organizată, de regulă, studiază atent realitatea cu toate schimbările ei inerente, conjunctura, piața, configurarea forțelor politice și de altă natură în stat, evaluează în mod obiectiv eficiența activității lor legale și a celei ilegale, iar după aceasta, își prognozează și își planifică activitatea infracțională. Ei au un sistem propriu de norme de conduită și de valori. Asemenea norme reglementează diverse aspecte ale corelațiilor dintre membrii grupărilor, asociațiilor, comunităților, formațiunilor criminale organizate, precum și relațiile dintre acești membri și alte persoane, inclusiv în condiții de arest, de urmărire penală, dar și de detenție [7, p. 477].

Criminalitatea organizată, cuprinde infracțiunile comise de grupuri de infractori, caracterizați printr-o organizare temeinică și un număr relativ mare de indivizi, ceea ce relevă o pericolozitate socială sporită și reclamă luarea unor măsuri adecvate de prevenire și combatere. În ultimele decenii,

criminalitatea organizată s-a extins la nivel internațional, datorită cărui fapt a apărut și noțiunea de „*criminalitate transnațională*” [3, pp. 17-22; 4, p. 140].

Miezul activității crimei organizate este furnizarea de bunuri și servicii ilegale – jocuri de noroc, camătă, narcotice și alte forme de vicii – unui număr foarte mare de cetățeni. Desigur, crima organizată este extensiv și adânc implicată în afacerile legale. Aceasta presupune însă folosirea unor metode ilegale, ca de exemplu: monopolul, extorcarea de fonduri, evaziune fiscală ș.a. care conduc la obținerea controlului celor ce dețin puterea și la obținerea unor profituri ilegale pe seama cetățenilor. Pentru a-și duce la îndeplinire activitățile în siguranță de interferență guvernamentală, crima organizată corupe oficialitățile, fapt care îi va oferi posibilitatea: a) să asigure liderilor acestei organizații respectul și considerația necesare menținerii unei aparente onorabilități; b) să diminueze, pe cât posibil, riscurile represivității; c) să controleze sfera activităților în care se implică.

Deoarece dispun de mai multe lichidități decât întreprinzătorii legale, pe care îi pot ține sub control prin intermediul corupției și violenței, organizațiile criminale au capacitatea de a-și subordona importante domenii de activitate, acționând ca un virus capabil să afecteze grav economia mondială [2, pp. 373-374]. Deși primele acțiuni de urmărire penală în cauzele împotriva criminalității organizate, în virtutea caracterului specific al situațiilor de cercetare, cer o reacționare promptă pentru a preveni acțiunile anuntor persoane care distrug urmele infracțiunii sau alte împrejurări cu risc de pierdere a probelor, gradul de urgență a lor în fiecare caz este diferit. Apariția temeiului și alegerea momentului de realizare a lor, în unele cazuri, poate fi stabilită doar de ofițerul de urmărire penală, iar în altele – nu depinde de el. De exemplu, în situația în care există deja un dosar special (operativ) cu probe suficiente ale activității criminale a unui grup de persoane, momentul realizării materialelor date îl decide, în mod planic, ofițerul de urmărire penală cu lucrătorul operativ. Însă în cazul în care infracțiunea este identificată în mod inopinat în momentul săvârșirii ei sau imediat după aceasta, realizarea materialelor se va face neîntârziat.

Din aceste considerente, ar fi rațional ca acțiunile inițiale de urmărire penală în cauzele împotriva activității criminale organizate să fie clasificate în acțiuni inopinate și acțiuni condiționate preliminar. Acțiunile inopinate, în cauzele indicate mai sus, se realizează, de regulă, când infracțiunea se descoperă pe neașteptate sau când, în procesul cercetărilor, apare riscul de pierdere a probelor sau se descoperă că persoanele bănuite au intenția de a se ascunde de organele de urmărire penală sau de judecată. În asemenea cazuri, gradul de urgență a realizării acțiunilor menționate este atât de mare, încât uneori ele trebuie îndeplinite fără pregătirea specială corespunzătoare.

Acțiunile de urmărire penală condiționate preliminar, realizate la cercetarea infracțiunilor săvârșite de către grupe criminale organizate, trebuie să fie planificate și organizate cu strictețe de către ofițerul de urmărire penală și lucrătorii operativi. Este vorba de situațiile în care pornirea cauzei penale a precedat munca asupra dosarului special sau de cazurile în care, în procesul cercetării, se clarifică unele fapte care îi cer ofițerului de urmărire penală sau lucrătorului operativ timp pentru a le evalua și a reacționa la ele [7, pp. 493-494].

În aceste condiții, în faza informativă se desfășoară activități de cunoaștere și informare cu privire la activitățile rețelelor infracționale, sunt consultate bazele de date și informațiile obținute de la structurile specializate. Structurile informative își au propriile planuri de culegere a informațiilor despre criminalitatea organizată. Aceste planuri cuprind: a) domeniile în care se desfășoară culegerea informațiilor; b) categoriile de persoane vizate de activitatea de supraveghere operativă și de culegere de informații; c) mijloacele de supraveghere operativă și culegere a informațiilor; d) modalitățile de analiză și exploatare a informațiilor [9, p. 179].

În faza investigațiilor se desfășoară activități de verificare a informațiilor obținute în faza informativă. Acțiunea investigativă este declanșată numai după ce au fost acumulate suficiente informații despre grupul criminal organizat.

Supravegherea operativă are ca scop identificarea conexiunilor rețelei infracționale organizate și activitățile specifice desfășurate de aceasta în mod direct sau prin interpuși. Pe parcursul acestei faze se identifică și se asigură mijloacele de probă care vor fi administrate în faza de urmărire penală. Astfel, vor fi identificați martori, victime, furnizori intermediari etc.

Pentru soluționarea cauzei este foarte importantă efectuarea urgentă a urmăririi penale, astfel încât informația să nu își piardă valoarea, nemaiputând fi utilizată ca probă în procesul penal. Activitățile investigative constau în verificarea informațiilor deținute și completarea lor cu activități operative

specifice poliției judiciare sau serviciilor speciale, cum ar fi: a) supravegherea operativă a unei persoane suspecte, a relațiilor sale prin filaj, supravegherea unui loc, executarea fotografiilor de urmărire, alte înregistrări, inclusiv video; b) verificarea surselor de venit ale suspectilor care, prin modul de trai, depășesc limitele câștigurilor licite; c) verificarea unor acte și înscrisuri de care s-a folosit făptuitorul, a unor tranzacții suspecte sau a unor documente financiar-bancare; d) obținerea unor date prin intermediul Interpol-ului sau serviciilor străine cu care se cooperează; e) organizarea de filtre și razii; f) legitimarea și identificarea unor persoane necunoscute și conducerea acestora la sediile organelor judiciare pentru identificare și interpelare [9, pp. 179-180].

Deja s-a stabilit prin experiență că, o abordare metodică corectă a selectării celor mai necesare dintre acțiunile inițiale de urmărire penală, a tacticii și a succesiunii realizării lor constituie o garanție a succesului nu numai la prima etapă, dar și pe parcursul întregului proces de cercetare a cauzei penale împotriva infractorilor organizați. Scopul acțiunilor inițiale de urmărire penală constă în faptul că prin efectuarea acestora se adună date necesare pentru clarificarea caracterului infracțiunii (infracțiunilor) săvârșite și pentru elaborarea versiunilor de urmărire penală, pentru confirmarea și ridicarea probelor infracțiunii săvârșite sau în curs de pregătire, precum și pentru proiectarea unei perspective de cercetare [7, pp. 494-495].

Dată fiind complexitatea activităților organizațiilor criminale, este necesar un volum important de activități de investigare pentru verificarea datelor sesizării, privind, mai ales, subiecții infracțiunii, laturile subiectivă și obiectivă ale acestora, în vederea începerii urmăririi penale. Din perspectiva urmăririi penale vor fi desfășurate următoarele activități consacrate în legea procesual-penală: a) *audierea de martori*, cu obligativitatea asigurării protecției lor; b) *ridicarea de obiecte și înscrisuri*. Acest procedeu probatoriu oferă posibilitatea examinării ulterioare a înscrisurilor și efectuarea unui raport de constatare tehnico-științific; c) *percheziția*, este un procedeu de investigație care asigură obținerea unor probe, mijloace materiale de probă sau corpuri delictive, indispensabile pentru rezolvarea cauzei; d) *dispunerea de constatări tehnico-științifice sau medico-legale*, mijloace de probă care pot fi dispuse în situația în care se impune de urgență clarificarea unor fapte sau împrejurări ale cauzei; e) *cercetarea la fața locului* – activitate ce poate fi desfășurată în faza actelor premergătoare, datorită urgenței efectuării, importanța și obiectivele acesteia fiind bine-cunoscute; f) înregistrarea convorbirilor precum și alte înregistrări, astfel încât să se prevină lezarea drepturilor procesuale și a libertății persoanelor [11, p. 671].

O importanță deosebită pentru investigarea acestui gen de infracțiuni o are cercetarea la fața locului. Ea face posibilă identificarea și colectarea informațiilor inițiale care ne vorbește despre comiterea actelor infracționale de către membrii unui grup criminal organizat [16, p. 135].

Cercetarea la fața locului reprezintă activitatea procedurală, al cărei conținut îl constituie examinarea nemijlocită de către organul de urmărire penală a unui teren deschis ori a unei încăperi, în care a avut loc fapta sau în perimetrul căroră s-au manifestat consecințele ei, a obiectelor ce alcătuiesc ambianța acestora, în vederea descoperirii, fixării și ridicării urmelor infracțiunii și a altor mijloace materiale de probă necesare stabilirii naturii infracțiunii, identificării făptuitorului, a modului și împrejurărilor în care s-a activat [5, p. 295].

Cercetarea la fața locului, ca și celelalte acte ori activități de investigare a faptelor penale, se face numai în strictă conformitate cu reglementările referitoare la acest procedeu probator [12, p. 47]. Contactul direct, nemijlocit, al organului judiciar cu locul infracțiunii servește la formarea unei imagini concrete asupra mediului în care s-a comis fapta [12, p. 49]. Versiunea referitoare la comiterea infracțiunii de către un grup criminal organizat poate fi înaintată în procesul cercetării la fața locului în baza urmelor descoperite, particularităților obiectului atentatului, modalității de comitere a infracțiunii, a armelor folosite etc.

Despre comiterea infracțiunii în grup ne pot vorbi, în primul rând amprente digitale lăsate la fața locului de mai multe persoane. Concluzia în baza amprentelor digitale despre participarea mai multor persoane la comiterea infracțiunii poate fi formulată abia după excluderea apartenenței lor părții vătămate sau unor persoane din anturajul ei. Un indiciu al comiterii faptei de grupul criminal organizat îl constituie urmele de transportare a obiectelor grele și voluminoase. În caz de descoperire a cadavrului cu semne de moarte violentă, caracterul de grup al infracțiunii este evidențiat prin diversitatea de arme folosite la cauzarea leziunilor corporale, prin nodurile profesionale folosite, legarea și imobilizarea victimei sau la împachetarea cadavrului, urmele de torturare a victimei în timpul vieții.

Un semn al infracțiunilor comise în grup îl reprezintă și modalitatea de tănuire a faptei (locul de înmormântare, modalitatea de dezmembrare a cadavrului, modalitatea de înscenare a unor accidente etc.

Și modalitatea de comitere a faptei ne vorbește despre comiterea ei în grup, în special, în cazurile în care ea se evidențiază printr-un rafinament, o subtilitate deosebită sau printr-un caracter complex. Or, în afara rezultatelor cercetării la fața locului, în calitate de informații inițiale la faza începerii urmării penale sunt folosite și informațiile prin măsurile speciale de investigații, efectuate în paralel cu cercetarea: activitatea colaboratorilor confidențiali, chestionarea persoanelor, folosirea câinelui de urmărire etc. Sub acest aspect, avem în vedere informațiile privind numărul făptuitorilor, repartizarea rolurilor acestora, particularitățile de comunicare între ei, anumite semne particulare, acțiunile de pregătire în vederea comiterii infracțiunii, comunicarea cu anumite persoane, deplasarea la locul unde va fi comisă infracțiunea ș.a. [13, pp. 868-870]. Importanța tactică a înregistrărilor audio, video rezidă, în primul rând, în faptul că influențează benefic organizarea și efectuarea în continuare sau în regim de urgență a altor activități de procedură sau extra-procesuale (ascultarea martorilor, urmărirea și reținerea făptuitorilor etc.). În al doilea rând, înregistrarea video și sonoră a constatărilor făcute privind examinarea locului faptei, a obiectelor din ambianța acestuia, este superioară notelor făcute în scris de conducătorul echipei de cercetare și, prin urmare, contribuie eficient la redactarea procesului verbal de cercetare la fața locului, asigurând descrierea completă și exactă a stării de fapt [8, pp. 66-67].

Rezultatele cercetării la fața locului ne permit să obținem informații despre persoane implicate în comiterea infracțiunii, despre divizarea rolurilor între ele, despre nivelul de profesionalism al activității făptuitorilor și mijloacele tehnice folosite pentru comiterea crimei, despre gradul de pregătire prealabilă a infracțiunii comise etc. În virtutea caracterului complex al obținerii probelor din anumite surse, este important ca în procesul cercetării la fața locului o atenție deosebită să se acorde căutării microobiectelor, a căror valoare este enormă pentru cercetarea cauzelor penale [16, p. 135].

Administrarea probei testimoniale, constând în ascultarea persoanelor chemate să depună mărturie într-un proces, aprecierea declarațiilor (depozițiilor) și valorificarea acestora face parte dintre acele activități judiciare în care este pusă pregnant în evidență necesitatea respectării, în egală măsură, atât a prevederilor procesuale, cât și a regulilor tactice criminalistice [12, p. 177]. Audierea reprezintă procedeul probatoriu cel mai utilizat, prin intermediul căruia se acumulează date probatorii și se înlătură divergențele din cadrul probatorului. Acest procedeu pe cât de des este utilizat pe atât de complicat este de realizat. Aceasta se datorează faptului că în timpul efectuării audierii are loc o rivalitate intelectuală (de interese) în căutarea adevărului [10, p. 154].

Particularitățile infracțiunilor comise de grupările criminale organizate constau în stabilirea datelor care ne permit nu doar să constatăm faptul infracțiunii comise în grup, dar și să obținem maximum de informații referitoare la acest grup, să individualizăm rolul și vinovăția fiecăruia dintre participanți. La audierile efectuate în cazul infracțiunilor săvârșite de grupările criminale organizate se aplică, în totalitate, regulile generale ale tacticii efectuării acestei acțiuni de urmărire penală: caracterul activ, asigurarea finalității, caracterul obiectiv, plenitudinea, luarea în calcul a trăsăturilor de persoană ale celui audiat, statutul ei procesual, locul și rolul persoanei în cadrul grupului criminal organizat.

Succesul audierii depinde de faptul cât de complet ofițerul de urmărire penală va lua în calcul și va folosi particularitățile de persoană ale celui audiat: nivelul de cultură, studiile, profesia ș.a. Fără aceasta este imposibilă stabilirea unui contact psihologic cu persoana audiată, ceea ce reprezintă o condiție obligatorie pentru atingerea scopului audierii. De asemenea, este necesar să ținem cont de statutul procesual al persoanei audiate, rolul și acțiunile lui în cadrul faptei cercetate, pe interiorul grupului criminal.

Asigurarea tactică a audierii constă în elaborarea procedeelelor realizării ei și în întocmirea (în caz de necesitate) a planului de audiere. Un asemenea plan trebuie întocmit în mod obligatoriu în caz de pregătire către audierea: a) oricăror persoane, dacă se preconizează folosirea informațiilor operative. În acest caz, planificarea are ca scop de a preveni descifrarea surselor de informare prin întrebări nechibzuite sau prin prezentarea probelor, a căror prezență la ofițerul de urmărire penală la această etapă iar permite celui audiat să înțeleagă care este sursa de obținere a lor; b) membrilor grupului criminal organizat, indiferent de rolul și statutul lor în cadrul acestuia. Complexitatea audierii acestor categorii de persoane necesită o analiză și selectare minuțioasă a procedeelelor tactice de audiere, stabilirea unei consecutivități stricte, a formulărilor precise, a prognozei consecințelor prezentării celui audiat a probelor aflate la dispoziția organului de urmărire penală [13, pp. 875-876].

Audierea bănuțitului și a învinuitului reprezintă activități procedurale prin care persoanele suspectate ca fiind autorii unor infracțiuni sau cărora, în baza materialului probant existent, s-au înaintat învinuiri, sunt chemate să facă declarații sau să dea explicații în fața organului de urmărire penală [5, p. 386]. Obiectul audierii bănuțitilor, învinuțitilor este determinat de obiectul probatoriului în cadrul acestor cauze penale. Consecutivitatea audierii mai multor executori reținuți este determinată de informațiile operativ-investigative și de alt gen pe care le deținem în privința acestor persoane (gradul de vinovăție, statutul și poziția în cadrul grupului criminal, relațiile între membrii grupării etc.). Dacă în rândul celor reținuți se regăsește liderul grupării, putem începe cu audierea lui, ceea ce ne va permite ulterior să audiem, mai eficient executorii și ceilalți membri ai grupului criminal. Contradicțiile și divergențele care există în rândul membrilor grupului criminal organizat pot fi intensificate și valorificate de către ofițerul de urmărire penală (de exemplu, demonstrarea faptului că ofițerul de urmărire penală este la curent cu aceste divergențe, aplicarea diferitor măsuri de constrângere procesual-penală față de ei, condițiile de detenție, în dependență de calitățile lor personale și rolul la comiterea infracțiunii etc., folosirea declarațiilor obținute etc.) [16, p. 136].

Tactica audierii bănuțitilor și învinuțitilor este determinată în dependență de: a) caracterul activității criminale a grupului organizat; b) statutul și rolul participantului la gruparea criminală organizată; c) activitatea precriminală a membrului grupului criminal organizat, profesia lui, studiile, situația familiară, antecedentele penale, cunoașterea metodelor de cercetare și descoperire a infracțiunilor.

Particularitățile obiectului audierii sunt determinate, în mare parte, de statutul și rolul persoanei în cadrul grupului criminal organizat. Conducându-ne de acest criteriu, ar fi rațional să luăm în calcul particularitățile audierii organizatorilor grupurilor criminale, a executorilor, a membrilor care asigură paza și „acoperirea” grupării criminale organizate [13, p. 879].

După cum cunoaștem, obiectele și documentele care au valoare probatorie, pot fi obținute nu doar în rezultatul cercetării la fața locului, dar și în procesul efectuării altor acțiuni de urmărire penală, fie că pot fi prezentate organului de urmărire penală de către participanții la proces. Ele au rol de corpuri delictive sau de mostre pentru cercetare comparativă. Cercetarea, examinarea acestor obiecte ne permite să obținem informații care indică la semnele comiterii infracțiunilor de către grupările criminale organizate, și anume: 1) caracterul obiectelor care au figurat în calitate de mijloace ale comiterii infracțiunilor; 2) caracterul obiectelor atentatului criminal; 3) conținutul documentelor corpuri delictive (agende, scrisori, înscrisuri etc.); 4) conținutul actelor scrise care nu sunt corpuri delictive, ci doar fixează relațiile și legăturile între persoanele care figurează în cauză.

Această enumerare nu este exhaustivă. Cercetarea acestor obiecte ne permite să stabilim și să fixăm atribuția mai multor persoane la comiterea infracțiunii, repartizarea rolurilor între ele, face posibilă orientarea în vederea individualizării vinovăției fiecăruia dintre coparticipanți [13, pp. 881-882].

Experimentul reprezintă o acțiune de urmărire penală care constă în efectuarea unor verificări, experiențe cu scop de a obține probe noi și de a le verifica pe cele existente, precum și pentru verificarea și aprecierea versiunilor privind posibilitatea sau imposibilitatea existenței anumitor fapte care au importanță pentru cauza penală [14, p. 11]. Dintre toate varietățile experimentului în procedura penală, caracterul comiterii în grup a infracțiunilor este, de obicei, depistat prin: a) experimentele care stabilesc posibilitatea comiterii unei anumite acțiuni; b) experimentele care reproduc anumite detalii ale mecanismului faptei săvârșite; c) experimentele care determină procesul de formare a urmelor infracțiunii.

Scopul tuturor acestor varietăți ale experimentului în caz de investigare a infracțiunilor comise de grupările criminale organizate este axat anume pe verificarea posibilităților săvârșirii acțiunilor de către o singură persoană. În acest caz, rezultatul negativ indică direct la prezența unui grup criminal organizat [13, p. 883]. Natura și gradul de complexitate ale împrejurării ce se verifică experimental, precum și necesitatea de a asigura experimentului un fundament științific pot reclama participarea unor specialiști dintr-un domeniu sau altul al științei ori tehnicii. Prezența acestora este necesară atunci când efectuarea unor experimente presupune cunoștințe de specialitate într-un anumit domeniu, iar efectuarea lor de către organul judiciar, cu ignorarea cunoștințelor din domeniul dat, ar putea compromite însăși finalitatea urmărită. Specialiștii pot aduce o contribuție însemnată la pregătirea și efectuarea propriu-zisă a experimentului, la fixarea și aprecierea rezultatului acestuia [1, p. 36].

Verificarea declarațiilor la locul faptei, în calitate de acțiune de urmărire penală constă în faptul că persoana audiată, la propunerea ofițerului de urmărire penală, cu respectarea anumitor cerințe și

condiții de ordin procesual-penal, în vederea verificării declarațiilor, indică locul și obiectele despre care a relatat, explică legătura dintre anumite circumstanțe în legătura cu fapta cercetată și demonstrează anumite acțiuni care au avut loc. Ofițerul de urmărire penală ascultă relatarea persoanei a cărei declarații se verifică, contrapune circumstanțele descrise și acțiunile persoanei cu locul faptei, stabilește corespunderea sau necorespunderea declarațiilor persoanei situației, condițiilor și împrejurărilor de la fața locului [15, pp. 112-113].

Verificarea declarațiilor la locul faptei, îmbinând în sine trăsături a mai multor acțiuni de urmărire penală, are un caracter specific complex și o tactică diversificată de efectuare. Posibilitățile verificării declarațiilor la locul faptei sunt într-o anumită măsură limitate în ceea ce privește stabilirea faptului comiterii infracțiunii de către un grup criminal organizat. Or, în aceste condiții, putem modela următoarea situație: Implicarea bănuțului, a cărui declarații urmează a fi verificate prin deplasarea la locul faptei, nu stârnește careva dubii. În procesul verificării se constată că bănuțul nu poate arăta locul despre care a vorbit în cadrul audierii fie că acest loc nu corespunde descrierii prezentate anterior. În temeiul acestui fapt, pot fi trase următoarele concluzii: a) bănuțul acționează cu bună-credință, însă greșește neintenționat; b) bănuțul induce conștient în eroare ofițerul de urmărire penală, deoarece nu intenționează să indice locul cu pricina, sperând în acest fel să tergiverseze cercetarea, fie să evadeze sau să stabilească legătura cu alți coparticipanți; c) bănuțul conștient induce în eroare ofițerul de urmărire penală, iar informația verificată prin intermediul deplasării la locul faptei este deținută de o altă persoană – complicele bănuțului.

Or, în cazul infracțiunilor săvârșite de grupările criminale organizate sunt relevante cea de-a doua și a treia concluzie [13, pp. 883-884], iar sarcinile verificării declarațiilor la locul faptei reies din însușii denumirea acestei acțiuni de urmărire penală – verificarea și precizarea declarațiilor sub aspectul veridicității și obținerea datelor factice suplimentare care nu au putut fi colectate pe alte căi [15, p. 114]. În practică s-a constatat că declarațiile persoanelor implicate în proces făcute în condițiile locului faptei, sunt mai expresive, mai detaliate și chiar mai bogate după conținut, în raport cu cele făcute la sediul organului de urmărire penală. Acest fapt este lesne de explicat. Necesitatea demonstrării activităților desfășurate de cei implicați în actul infracțional impune persoanei, a cărei declarații se verifică, anumite eforturi și reactualizarea faptei în deplina sa desfășurare [5, p. 408].

Percheziția este apreciată ca o acțiune de urmărire penală și de tactică criminalistică ce constă în examinarea constrânsă a încăperilor, edificiilor, zonelor de localități ori a persoanelor în scopul depistării și ridicării obiectelor sau documentelor cu importanță probantă pentru cauza penală cercetată [6, p. 444]. Percheziția poate servi în calitate de mijloc de stabilire a caracterului de grup al infracțiunii comise, precum și în vederea obținerii informațiilor referitoare la existența grupului criminal organizat, componența acestuia, scopurile, repartizarea rolurilor între coparticipanți, persoana organizatorului și a liderului etc. Nu se recomandă înlăturarea contradicțiilor care apar între declarațiile membrilor grupării criminale organizate la etapa inițială a cercetărilor prin efectuarea confruntărilor, ci prin alte modalități. Aceasta este necesar deoarece este dificil să prognozăm toate variantele de comportament a membrilor grupului criminal organizat în cadrul acțiuni de urmărire penală vizate. Este rațional ca actele de confruntare să fie efectuate la etapa ulterioară a cercetării când ofițerul de urmărire penală a reușit deja să studieze persoana bănuțului, învinutului, completându-și corespunzător arsenalul său probatoriu [16, p. 136].

Reținem și faptul că în cazul infracțiunilor săvârșite de grupările criminale organizate există riscul ca, în procesul prezentării spre recunoaștere, persoana care recunoaște și a oferit anterior declarații sincere, din anumite motive, să le substituie cu altele false, moment de care urmează să țină cont ofițerul de urmărire penală. În aceste circumstanțe, considerăm că ar fi binevenită efectuarea prezentării pentru recunoaștere a persoanelor în baza fotografiilor, persoana care urmează să recunoască făptuitorul simțindu-se cu mult mai dezinhibată.

Informații referitoare la comiterea infracțiunii de către un grup criminal organizat pot fi obținute și în procesul prezentării anumitor obiecte (lucruri) spre recunoaștere. Aici sunt posibile următoarele situații: a) părții vătămăte îi sunt prezentate spre recunoaștere obiectele ridicate de la bănuț. Bănuțul recunoaște doar o parte dintre obiecte ca fiind ale sale. Cealaltă parte a obiectelor este recunoscută de o altă parte vătămăte. În rezultatul acestor acțiuni se poate concluziona: deoarece bunurile sustrase se aflau la o singură persoană, ambele infracțiuni ar putea fi comise de către unul și același grup de persoane; b) partea vătămăte recunoaște doar o parte a obiectelor prezentate pentru recunoaștere, iar în

privința celorlalte oferă informații despre proprietarul care nu-i era cunoscut ofițerului de urmărire penală. Informațiile obținute permit de a mai descoperi încă una sau mai multe infracțiuni comise, inclusiv de un grup organizat în care acționa fi bănuitul; c) persoana care nu are atribuție la comiterea infracțiunii recunoaște printre obiectele descoperite la locul infracțiunii sau la bănuite obiecte care aparțin altor persoane [13, pp. 886-887]. Fiind un procedeu probatoriu independent, prezentarea spre recunoaștere reprezintă un mijloc eficient de verificare atât a probelor acumulate, cât și de dobândire a noilor probe, care anterior nu au figurat în dosar [10, p. 260].

Concluzii: Eficiența investigării anumitor categorii de infracțiuni, comise de grupările criminale organizate, depinde, în mare parte, nu doar de principiile metodice generale, dar și de unele recomandări metodice specifice, la care catalogăm: 1) stabilirea cu prioritate a obiectivului central al grupului criminal organizat; 2) asigurarea unei metodici ofensive de investigare a infracțiunilor comise de grupările criminale organizate; 3) investigarea creativă în corelație cu situațiile de urmărire penală, caracteristice pentru cercetarea infracțiunilor comise de grupările criminale organizate; 4) luarea în calcul, la planificarea investigațiilor, a infracțiunilor comise deja de aceste grupări și prevenirea comiterii unor crime noi; 5) interacțiunea bine coordonată dintre ofițerii de urmărire penală și ofițerii de investigații în procesul cercetării faptelor infracționale.

De asemenea, principiile de bază de care urmează să ne ghidăm în procesul organizării și conducerii urmăririi penale la cercetarea infracțiunilor comise de grupările criminale organizate sunt: 1) concentrarea celor mai calificate forțe ale urmăririi penale pe segmentele de bază ale investigației, fiind garantată asigurarea soluționării sarcinilor, strategiile ale urmăririi; 2) concentrarea permanentă pe depistarea și distrugerea verigilor de bază sau a celor slabe din structura grupului criminal organizat; 3) coordonarea corespunzătoare a fluxului de informații criminalistice; 4) supravegherea posibilelor canale de scurgere a informațiilor.

Particularitățile tactice ale anumitor acțiuni de urmărire penală pe această categorie de dosare sunt determinate de complexitatea obținerii și fixării probelor și, respectiv, al obținerii unei cantități suficiente de corpuri delictive. Multiple tehnici de efectuare a acțiunilor de urmărire penală sunt determinate de necesitatea protecției martorilor, părților vătămate, a rudelor lor de la atentate din partea membrilor grupărilor criminale organizate, de folosirea pe larg a cunoștințelor de specialitate și a mijloacelor tehnico-științifice pentru cercetarea urmelor materiale a infracțiunilor. Or, este necesar să folosim la scară largă toate tehnicile și procedeele elaborate de criminalistică pentru efectuarea acțiunilor de urmărire penală în procesul investigării infracțiunilor comise de grupările criminale organizate.

Bibliografie:

1. ALĂMOREANU, S. *Problematika expertizelor criminalistice*. București: Ed. Hamangiu, 2013. 159 p. ISBN 978-606-522-579-4.
2. AMZA, T., AMZA, C. P. *Criminologie: Tratat de teorie și politică criminologică*. București: Ed. Lumina Lex, 2008. 734 p. ISBN 978-973-758-136-5.
3. CIOBANU, I. *Criminalitatea organizată la nivel transnațional și unele forme de manifestare în Republica Moldova*. Chișinău: Ed. Museum, 2001. 160 p. ISBN 9975-906-34-6.
4. CIOBANU, I. *Criminologie*. Chișinău: CEP USM, 2013. 560 p. ISBN 978-9975-78-973-8.
5. DORAȘ, S. *Criminalistica*. Chișinău: Ed. Cartea Juridică, 2011. 629 p. ISBN 978-9975-53-015-6.
6. GHEORGHITĂ, M. *Tratat de criminalistică*. Chișinău: Tip. Centrală, 2017. 871 p. ISBN 978-9975-53-834-3.
7. GHEORGHITĂ, M. *Tratat de metodică criminalistică*. Chișinău: CEP USM, 2015. 532 p. ISBN 978-9975-71-606-2.
8. JITARIUC, V. Reflecții de ordin teoretico-practic privind aplicarea înregistrărilor audio-video la cercetarea locului faptei. În: *Revista Română de Criminalistică*. 2020, nr. 1, pp. 61-67. ISSN 1454-3117.
9. MOISE, A. C., STANCU, Em. *Criminalistica: Elemente metodologice de investigare a infracțiunilor*. București: Ed. Universul Juridic, 2017. 356 p. ISBN 978-606-39-0044-0.
10. OSOIANU, T. et al. *Tactica acțiunilor de urmărire penală*. Chișinău: Ed. Cartea Militară, 2020. 339 p. ISBN 978-9975-3366-0-4.
11. STANCU, Em. *Tratat de criminalistică*. București: Ed. Universul Juridic, 2007. 227 p. ISBN 978-973-129-019-5.
12. STANCU, Em., MANEA, T. *Tactică criminalistică*. Vol. I. București: Ed. Universul Juridic, 2017. 227 p. ISBN 978-606-39-0115-7.

13. АВЕРЬЯНОВА, Т. В. и др. *Криминалистика: Учебник для вузов*. Москва: НОРМА, 2016. 928 р. ISBN 978-5-91768-334-8.
14. БЕЛКИН, Р. С., БЕЛКИН, А. Р. *Эксперимент в уголовном судопроизводстве: Методическое пособие*. Москва: Норма, 1997. 153 р. ISBN 5-89123-131-X.
15. РЫЖАКОВ, А. П. *Следственные действия (понятие, виды, порядок производства)*. Москва: Инфра-М, 2001. 136 р. ISBN 5-16-000750-4.
16. ЯБЛОКОВ, Н. П. *Расследование организованной преступной деятельности*. Москва: Юристъ, 2002. 171 р. ISBN 5-7975-0477-4.